

EESTI NSV PÖLLUMAJANDUSE MINISTEERIUM

G. VIKNURM

TÜRI RAJOOINI «KUNGLA» KÕLHOOSI ESIMEES

SAAKIDE SUURENDAMINE ON
KÕLHOOSI MAJANDUSLIKU
TÕUSU PÕHIALUSEKS

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS

A-21050

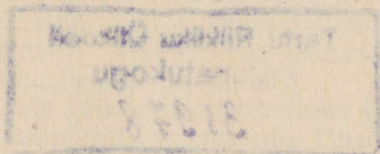
EESTI NSV PÕLLUMAJANDUSE MINISTEERIUM

G. VIIKNURM

TÕRI RAJOOINI „KUNGLA“ KOLHOOSI ESIMEES

SAAKIDE SUURENDAMINE ON
KOLHOOSI MAJANDUSLIKU
TÕUSU PÕHIALUSEKS

ARHIIVKOGU

7
1
1
1

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1956

Brošuur on trükitud Eesti NSV Põllumajanduse
Ministeeriumi tellimisel.

ARHIIVKOGU

2

Tartu Riikliku Oulkoõn
Raamatukogu

31978

MAJANDI ULDISELOOMUSTUS JA TÖÖ ORGANISEERIMINE

«Kungla» kolhoos asub rajooni keskusest — Türi linnast — 11 kilomeetri ja vabariigi pealinnast Tallinnast 125 kilomeetri kaugusel. 11 kilomeetri kaugusel asub ka kolhoosile lähim — Türi raudteejaam, ja kolhoosi teenindav Kullamaa masina-traktorijaam.

«Kungla» kolhoosis on 80 kolhoosiperet 208 elanikuga. Täistöövõimelisi kolhoosnikuid on 78, neist mehi 31 ja naisi 47. Kolhoosile on põliseks kasutamiseks kinnitatud 3183,22 hektarit maad, sellest põldu 627,4 ha, looduslikku heinamaad 699,94 ha, karjamaad 524,75 ha, metsa 876,15 ha ja kõlbmata maad 402,67 ha.

Kahes taimekasvatuse brigaadis töötas 1955. aastal 122 kolhoosnikut, neist täistöövõimelisi 34. Iga täistöövõimelise põllundusbrigaadi liikme kohta tuleb meil 15,4 hektarit põllumaad. Loomakasvatusefarmides töötas 1955. aastal 41 kolhoosnikut, neist lüpsjate-karjatalitajatena 15; noorkarjatalitajatena 7; seatalitajatena 4; kanatalitajatena 2 ja tallimeestena 13 inimest. Tallimeestena töötavad enamuses vanad, mittetöökohuslikud kolhoosnikud.

Kolhoosi kõlvikute paiknemisest tingituna ja töö parema organiseerimise eesmärgil moodustame lähemal ajal kolhoosis kolm kompleksbrigaadi. Kompleksbrigaadidele üleminekul on kavas lüpsikari paigutada I ja II brigaadi juurde, kuna noorloomad jääksid III brigaadi. I ja II brigaadi juurde jätame ka sead, nii et ühes brigaadis oleksid suguloomad ja teises nuumikud. Hobuseid jääks igasse brigaadi vajaduste kohaselt.

Kompleksbrigaadidele üleminekuga jääb brigadir oma brigaadis vastutavaks nii taimekasvatuse kui ka loomakasvatuse eest. See tõstab brigadiride vastutust ühisloomadele söötade kasvatamisel, ning aitab seega kaasa põllumajanduslike kultuuride saakide ja ühisloomade produktiivsuse tõusule. Ka hõlbustab kompleksbrigaadidele üleminek põl-

dude orgaaniliste väetistega väetamist, sest loomakasvatus on ühtlasemalt jaotatud kogu kolhoosi territooriumile.

Tähtis koht töö organiseerimisel on õiglastel töönormidel. Seepärast on brigadiride ettepanekul korrigeeritud mitmete tööde töönorme ja hindaid. Näiteks teenis varem kehtinud töönormide kohaselt sõnniku veol vedaja rohkem kui pealelaadija, kuigi vedaja töö oli võrreldamatult kergem. Nüüd on nende tööde töönormid viidud kooskõlla töö tegeliku raskusega. Samuti on muudetud töönorme äestamisel, rullimisel, loorehaga riisumisel jne.

Tööd organiseerivad brigadirid vastavalt tootmisülesannetele ja perioodilistele tööplaanidele. Brigadiridele on kinnistatud maa, veojõud ning kõik vajalikud põllutööriistad ja masinad. Samuti on kinnistatud loomakasvatuses töötajatele nende hooldada olevad loomad ja vajalik inventar.

Kolhoosnikute osavõtt ühistööst on meie kolhoosis aktiivne. Kolhoosi üldkoosoleku poolt 1955. aastaks vastuvõetud normipäevade miinimumi — 200 normipäeva, täitis ja ületas kokku 86 kolhoosnikut, nende hulgas 18 kõrge vanusega kolhoosnikut. 1955. aastal võttis ühistööst osa peale täistöövõimeliste kolhoosnikute 47 vana või mõnel muul põhjusel osaliselt töövõime kaotanud kolhoosnikut, kes töötasid välja kokku 7932 normipäeva, s. o. keskmiselt 170 normipäeva ühe inimese kohta, ja 23 alaealist, kelle poolt töötati välja kokku 2728 normipäeva ehk üle 118 normipäeva keskmiselt iga alaealise kohta. Intensiivset ühistööst osavõttu iseloomustab ka see, et aastast aastasse on kasvanud nende täistöövõimeliste kolhoosnikute arv, kes töötasid aasta jooksul välja üle 400 normipäeva. Samal ajal aga on vähenenud nende täistöövõimeliste kolhoosnikute arv, kes töötasid aasta jooksul välja vähem kui 100 normipäeva.

Meie kolhoosi peamiseks rahaliste sissetulekute allikaks on loomakasvatus. Taimekasvatusest on rahalisi sissetulekuid andnud ainult vähesel määral (2,9% üldsissetulekust) köögiviljade ja kartulite realiseerimine. Peamine osa taimekasvatussaadustest aga läheb ühiskarjale söödaks ja normipäevadele jagamiseks. Rahalised sissetulekud on suurenenud peamiselt loomakasvatuse, eriti veisekasvatuse arvel. Nii suurenesid üldse loomakasvatusest saadud sissetulekud 1955. aastal 1951. aastaga võrreldes 26,9%, seejuures veise-

kasvatusest saadud sissetulekud 41,3%. 1955. aastal saime rahalist sissetulekut üle 704 000 rubla.

Võrreldes ühest või teisest loomakasvatusefarmist saadud rahalist sissetulekut neis kulutatud normipäevade arvuga, selgub, et kõige väiksema tööjõukulu juures annab kõige suuremat sissetulekut seakasvatus. Nii saadi 1955. aastal ühe seafarmis kulutatud normipäeva kohta keskmiselt 78,8 rubla rahalist sissetulekut, veisefarmis aga ainult 26,5 rubla. Veisefarmis kulutatud normipäeva kohta saadud kaunis madal rahaline sissetulek on tingitud peamiselt sellest, et tööd veisefarmis olid vähe mehhaniseeritud ning et keskmine piimatoodang ühe lehma kohta oli 1955. aastal suhteliselt madal.

Meie kolhoosi peamine kaubatoodang on piim ja sealiha. Piima ja lihaga täitsime 1955. aastal ka kõik teravilja riiklikud müügikohustused ning tasusime Kullamaa masinatraktori jaama poolt tehtud tööde eest naturaaltasu. Niiviisi hoidsime rohkem teravilja loomasöödaks ja normipäevadele jagamiseks. Ülejäänud loomakasvatussaadused realiseerisime riikliku kokkuostu korras ja vähesel määral ka komisjonikaubanduse kaudu. Uute kokkuostuhindade kehtestamisega paranes tunduvalt ka suurematest linnadest kaugel asuvatel kolhoosidel loomakasvatussaaduste realiseerimine ja suurenesid kolhoosi rahalised sissetulekud.

Kolhoosi sissetulekutest kulutame suure osa normipäevade eest tasu maksmiseks. Tänu ühismajandi intensiivsele majandamisele ja kolhoosnikute aktiivsele osavõtule ühismajandi tööst, on normipäeva tasu olnud kogu aeg võrdlemisi kõrge. Nii saime 1955. aastal iga väljatöötatud normipäeva eest 4,3 rbl. raha, 2,79 kg teravilja ja 2 kg kartuleid. Küllalt kõrge normipäeva tasu on ergutanud kolhoosnikuid välja töötama võimalikult rohkem normipäevi. Nii töötati 1955. aastal keskmiselt ühe täistööajalise kolhoosniku kohta välja 522 normipäeva.

Paljud kolhoosnikud, eriti loomakasvatusalal töötajad, on selle arvu tunduvalt ületanud. Nii töötas lüpsja-karjatalitaja Selma Pent 1955. aastal välja 851,5 normipäeva, mille eest ta töötasuna sai üle 3600 rubla raha, 2374 kg vilja ja üle 1700 kg kartuleid. Seatalitaja Anna Elias töötas 1955. aastal välja 777 normipäeva ja sai normipäevade tasuna kokku 3300 rbl. raha, 2167 kg vilja ja üle 1500 kg kartuleid. Suurel hulgal normipäevi on välja töötanud ka paljud põllunduses töötavad kolhoosnikud. Nii töötas 1955.

aastal välja põllundusbrigaadi liige Ella Albert üle 530 normipäeva ja Hilja Pärnsein 495 normipäeva.

TÖSTAME SAAKE PÖLDUDEL JA ROHUMAADEL

Meie kolhoosi edukamaks tootmisharuks on senini olnud põllundus.

Saakide tõstmiseks oleme hästi silmas pidanud põhiliste maaviljelusnõuete täitmist. Kõigepealt oleme rõhku pannud põldheinale, mis meie oludes on tähtsaks mullaviljakuse tõstmise vahendiks, ja ühtlasi ka tähtsaks sööda-kultuuriks.

Siiani oleme kasutanud 7-väljalist külvikorda, millest kaks välja on olnud põldheina all. Keskmiselt oli siiani põldheina all 25% kogu põllupinnast. 1955. aastal alustasime üleminekut uuele 9-väljalisele külvikorrale, kusjuures põldheina osatähtsust külvikorras tahame tõsta vähemalt esialgu kuni 30%-ni kogu põllupinnast. Samaaegselt uuele külvikorrale üleminekuga viime kolhoosis sisse 3 põllukülvikorda ja 3 farmilähedast külvikorda.

Väetamisele paneme «Kungla» kolhoosis suurt rõhku. Laudasõnnik on meil au sees. Seda ei ole me ühelgi aastal jätnud kasutult vedelema lautade juurde, vaid oleme jäägitult tarvitanud maa väetamiseks. Kuid vaatamata sõnniku korralikule kasutamisele annab ennast ikkagi veel tunda orgaanilise väetise nappus. Ei jätku sõnnikut kõigile kultuuridele, mis peaksid seda saama. Seepärast oleme võtnud põhimõtteks, et vähemalt üks kord külvikorra ringkäigus peab iga põld saama 25—30 tonni orgaanilist väetist hektarile. Niiviisi talitades oleme suutnud ka orgaanilise väetise nappuse juures väetada kõiki põlde enam-vähem ühtlaselt.

Et sõnnikuvedu ei jääks kevadkülvile jalgu, oleme püüdnud sõnniku välja vedada talvel. Et tõsta kolhoosnikute huvi talvise sõnnikuveo vastu, vähendasime selle töö töönormi ühe normipäeva kohta. Selle tulemusena ei ole brigadiridel tarvis enam kedagi sundida sõnnikut vedama, vaid tarvitseb ainult ükskõik kellele brigaadi liikmetest õhtul nimetada ning järgmisel hommikul see töö juba käib. Et sõnnik talvel enne vedamist lautade juures hunnikutes läbi ei külmuks, veame sõnniku vähemalt kaks korda nädalas kõigi lautade juurest põllule.

Sõnnikukoguse suurendamiseks kasutame loomadele allapanuks turvast. Alusturba tootmiseks on kolhoosil oma turbaraba. Kuna aga raba on kuivendamata ja seda ei saagi enne kuivendada, kui süvendatakse Luisu-Brandi jõgi, siis on meil alusturba lõikamine võimalik ainult käsitsi. 1955. aastal tootsime umbes 1000 m³ alusturvast, kuid sellest kogusest jätkub ainult sigadele allapanuks. Käesoleval aastal tahame turvast varuda vähemalt kaks korda niipalju. Et saada täiesti kuiva alusturvast, mis pole sügiseste vihmade käes läbi ligunenud, ehitasime 1955. aastal turbarabasse kuiva turba paigutamiseks 7 katusealust ja käesoleval aastal ehitame veel kümme niisugust katusealust juurde.

Et ka kolhoos mineraalväetisi, eriti fosfor- ja lämmastikväetisi siiani ei ole saanud täieliku vajaduse ulatuses, siis oleme siingi kasutanud valikväetamise põhimõtet, lähtudes ühe või teise põllu mullaviljakusest ning väetamise tasemest eelmistel aastatel. Eriti lämmastikväetistega pealtväetamisel peame silmas vajadust tugevamaks või nõrgemaks väetamiseks. Arvestame oraste seisukorda eraldi igal põllul, ja ka igal põlluosal, millele vastavalt määrame ka pealtväetise normi.

Kuidas põllukultuuride saak on olenenud kasutatud väetiste hulgast, sellest annab ülevaate tabel 1.

Tabel 1

Väetiste kasutamine ja põllukultuuride saagid kolhoosis 1952.—1955. aastal

Väetiste ja kultuuride nimetus	Mõõtühik	1952	1953	1954	1955
Sõnnik	tonn	4442	3600	2560	3000
Superfosfaat	ts	585	775	680	1090
Kaaliumväetised	ts	470	678	190	435
Lämmastikväetised	ts	163	85	—	255
Teraviljasaak	ts/ha	10,18	9,01	8,34	14,58
Kartulisaak	ts/ha	70,71	97,9	98,23	118
Põldheinasaak	ts/ha	32,87	32,14	18,75	28,72

Nagu tabelist nähtub, kasutasime väetisi kõige vähem 1954. aastal, kusjuures lämmastikväetisi üldse ei olnud.

1954. aastal saime ka kõige madalama teravilja- ja põldheinasaagi. Kuigi äärmiselt vihmaste ilmade tõttu saagi vähenemist põhjustasid ka kaod saagi koristamisel, oli teiseks olulisemaks saagi languse põhjuseks siiski puudulik väetamine.

1953. ja 1954. aasta sügisel saime taliviljadele orgaanilist väetist anda väga vähe. Laudasõnniku vähenemine nendel aastatel oli tingitud sellest, et üha kasvava ühiskarja söödavajaduse katmiseks tuli kasutada ka kõik taliviljapõhk söödaks, mida varem kasutasime allapanuks. Kui me lämmastikpealtväetusega suutsime 1955. aastal kindlustada siiski korraliku saagi, siis 1954. aastal meil lämmastikväetisi polnud ja saak jäi tunduvalt madalamaks. Ka oli II brigaadis kõrge nisusaagi saamisel suure külvinormi kõrval (220 kg seemet ha-le) tähtsaimaks teguriks tugev lämmastikpealtväetis. Brigadir A. Pappel andis nisule valikväetamise korras hektari kohta kuni 150 kg ammooniumsalpeetrit ja kohati isegi rohkem.

Mullaharimisele osutame niisama suurt tähelepanu kui väetiste kasutamisele. Sügisküнди oleme püüdnud teha igal aastal võimalikult rohkem.

Selleks, et enne põllu seemendamist muld oleks hästi kobestatud ja ilma pankadeta, kultiveerime kevadel kõiki põlde enne külvi kahel korral, kusjuures kultivaatori taha on haagitud ka äkked. Kolmandat korda kultiveerime ja äestame põlde ühel ajal külviga. Nimelt on külvimasinaga agregaadis ka kultivaator ja äkked, niiviisi, et esimesena on haakes kultivaator, seejärel tuleb külvimasin ja kõige viimasena äkked. Korralikuks maa ettevalmistamiseks on palju kaasa aidanud Türi rajoonis Kullamaa masina-traktorijaama traktoristid J. Teder ja J. Leetsius, kes hoidsid oma masinad kogu kevadkülvi perioodil heas töökorras. Seetõttu jõudsime kevadkülvi kiiresti läbi viia. Ka oli nende traktoristide poolt tehtud töö korralik, sest nad ei alustanud kunagi tööd enne, kui nad haakeriistu ei olnud täielikult korda pannud.

Traktoristide tubli töö tulemusena on meil ka sügisküнд tehtud 98% ulatuses. Mõned hektarid jäid sügisel küндmata sellepärast, et Kullamaa masina-traktorijaama juhtkond suunas traktori meie kolhoosist päevapealt mujale.

Kokku tehti 1955. aastal meie kolhoosis Kullamaa masina-traktorijaama tehnikaga põllutöid järgmises ulatuses: kevadküнд — 243 ha; maa kultiveerimine kevadel 441 ha;

suvivilja külv 192 ha; kartulipanek 34 ha; kesa kultiveerimine 203 ha; talivilja külv 73 ha ja sügiskünd 360 ha. Vilja koristasime kombainiga 186 hektari ulatuses. Kogu ülejäänud töö tegid kolhoosnikud hobujõul.

Seemnekasvatuses oleme lähtunud põhimõttest, et kuidas seeme nõnda saak. Põllukultuuride külviks oleme kasutanud ainult kas oma majandis kasvatatud või naabruses asuvast sordiseemnekasvatuse kolhoosist «Edasi» vahetatud kvaliteetset sordiseemet. Seemnepõldudeks valime juba enne külvi parimad põllud ja nende ettevalmistamisele pöörame erilist tähelepanu. Lõplik seemnepõldude valik aga toimub kultuuride kasvuajal, siis, kui juba kindlalt võib ütelda, kust saadakse kõige parem lõikus. Seemnepõllud koristame esimeses järjekorras, ning kuivatame, puhastame ja salvestame kohe pärast koristamist ja peksmist.

Mõni aasta tagasi oli seemne salvestamisega tegemist, sest nõuti, et esimeses järjekorras tuleb täita tingimata riiklikud müügikohustused. Sellest saime üle niiviisi, et täitsime riiklikke müügikohustusi ja salvestasime seemet paralleelselt.

Kadudeta koristamine omab korraliku väetamise ja mullaharimise kõrval vähemalt samaväärset, kui mitte veelgi tähtsamat kohta saakide tõstmisel, seepärast oleme koristustööde organiseerimisele osutanud suurt tähelepanu. Kui me 1954. aastal ei suutnud teraviljade peksmist lõpetada enne detsembrikuu keskpaika, siis 1955. aastal koristasime ja peksime teravilja kogu kolhoosi ulatuses ajavahemikul 10. augustist oktoobrikuu lõpuni. Veelgi paremaid tulemusi saavutas II põllumodusbrigaad (brigadiir A. Pappel). Selle brigaadi põldudel oli teravili koristatud, pekstud, kuivatatud ja puhastatud juba 10. oktoobriks. Tõhusaks abiks koristatud vilja kuivatamisel ja puhastamisel II brigaadis oli suure läbilaskevõimega kuivati, mille juures on ka mehhaniseeritud viljapuhastuspunkt tuuliksorteerija ja triööriga.

Muidugi soodustas vilja kiiret ja kadudeta koristamist 1955. aastal 1954. aastaga võrreldes tunduvalt soodsam, kuiv sügis. Kuid väga tähtis oli ka kõigi kolhoosnikute aktiivne osavõtt viljakoristustöödest. Vastavalt Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi soovitusel maksime viljakoristamisel möödunud aastal lisatöötasu ja see tõstis kolhoosnikute aktiivsust koristustöödest osavõtmisel. Käesoleval aastal me aga ei kavatse enam lisatöötasu koristus-

töödel rakendada. Lisatöötasu niisugusel kujul on tõesti heaks ergutuseks koristustöödest osavõtjaile, kuid selle all kannatab samal ajal nende normipäevade tasu, mis töötati välja vilja kasvatamisel. Samuti riivab see loomakasvatajate töötasu, kellele ei ole võimalik koristustöödest osa võtta. Kõigi tööde juures lisatasu süsteemi rakendamine viiks aga asja põhjendamatult liiga keeruliseks. Selles suhtes oleme jõudnud ühele arvamusele meie naabri, Stalini-nimelise kolhoosi inimestega. Vaja on kindlustada kolhoosis väärikas tasu iga tehtud normipäeva eest ja siis on ka kindel, et iga töö igal ajal ja igas kohas tehakse ära hästi ja kiiresti.

Meie kolhoosis on normipäevatasu nüüd juba küllalt kõrge, et õhutada inimesi ühistööst korralikult osa võtma. Ka on enamus kolhoosnikuid ühistöö juures kogu südamega, mida iseloomustab näiteks seegi, et möödunud aastal töötati iga töajoolise kolhoosniku kohta välja keskmiselt 522 normipäeva. Seetõttu kujuneb lisatasu maksmine meie oludes juba üksikute ühistööst kõrvalhoidjate soodustamiseks kogu aasta ausalt töötanud kolhoosnikute arvel. Küll aga õigustab lisatasu rakendamine ennast sellistes kolhoosides, kus normipäeva tasu on veel madal ja seetõttu on lisatasu kriitilistel tööperioodidel tõhusaks tööle innustajaks.

Kõige tähtsamaks aga on meil saakide tõstmisel olnud kolhoosnikute kohusetruu töö. Võimatu on siin lausa ütelda, et just see või teine on kõrgete saakide kasvataja. Põllunduses ei ole põllud kinnistatud üksikutele kolhoosnikutele, nagu loomakasvatajatele lehmade või sigade grupid. Seepärast tuleb meie saavutusi korralike saakide saamisel lugeda kogu brigaadi ühiste pingutuste viljaks, kusjuures tähtis koht on kindlasti brigadiril. Üks põhjus, miks möödunud aastal teises brigaadis saadi tunduvalt parem nisusaak kui esimeses brigaadis, on kindlasti see, et brigadir August Pappel on brigaadi juhtinud kolhoosi algusest saadik, I brigaadis on meil tulnud aga brigadire vahetada peaaegu igal aastal.

ERINEVATE KULTUURIDE AGROTEHNIKAST

Talirukist kasvasime 1955. aastal 73 hektaril. Rukki külvasime 1954. aasta sügisel peamiselt kultuuridega kesale. Ainult I brigaadi osas oli 10 ha mustkesa.

Nii mustkesa kui ka kultuuridega kesa harimine algas juba 1953. aasta sügisel kõrrekoorimise ja sügiskünniga. Umbes 75% ulatuses andsime kultuuridega kesale sügiskünni alla 25—30 tonni laudasõnnikut hektari kohta. Ülejäänud oli hiljuti saanud orgaanilist väetist rühvelkultuuride alla ja orgaanilise väetise nappuse tõttu sõnnikut ei saanud.

Mustkesal toimus 1954. a. suve esimesel poolel kultiveerimine ja äestamine umbrohtude hävitamiseks. Juunikuul teisel poolel andsime kesale umbes 30 tonni sõnnikut hektarile koos 1,5 ts fosforiidijahuga ja kündsime selle 15 sm sügavuselt sisse. Järgnes harimine kultivaatoriga ja äketega. Augusti algul tegime korduskünni.

Kultuuridega kesalt koristasime kultuurid augusti esimesel poolel, millele järgnes kohe künd. Külvielsel kultiveerimisel andsime kesale (kaasa arvatud ka mustkesa) keskmiselt 100 kg kaaliumkloriidi ja 200 kg superfosfaati hektarile. Mineraalväetiste normi kas suurendasime või vähendasime antud keskmisega võrreldes, olenevalt ühe või teise põllu mullaviljakusest ning varajasemast väetamisest.

Rukki külvi algasime augusti lõpul ja lõpetasime 15. septembriks. Külvimasinaga agregaadis oli ka kultivaator ja äkked. Külvinormiks oli 200 kg seemet hektarile. Seemne puhtisime enne külvi granosaaniga.

1954/55. a. talve alt tulid orased tugeva lumeseene kahjustuse tagajärjel välja enamuses nõrgavõitu seisukorras. II brigaadi osas, kus rukis oli külvatud madalamale maale, esines peale selle veel kohati ka liigvee kahjustus.

Oraste kasvu ergutamiseks andsime rukkile kevadel pealtväetiseks 75—100 - kg ammooniumsalpeetrit hektarile. I brigaadis, kus oraste seisukord oli tunduvalt parem, andsime pealtväetist ainult 27 hektari ulatuses (rukki külvipind 41,2 ha). II brigaadis aga väetasime kõiki põlde ammooniumsalpeetriga, kusjuures tugevamalt kahjustatud põldudele andsime kuni 125 kg ammooniumsalpeetrit hektarile. Vaatamata tugevale pealtväetamisele ei suutnud me II brigaadis talvekahjustuse mõju siiski täielikult kõrvaldada. Rukis jäi hõredaks ja selle all kannatas ka saak.

Rukki koristamist alustasime augusti esimesel poolel, kui rukis oli jõudnud vahaküpsuse lõppjärku. Koristasime hobuviljalõikajatega. Kombaini ei olnud võimalik kasutada, sest rukis oli pikk ja osaliselt ka lamandunud. Peale 1,5-nädalast hakkides järelvalmimist ja kuivamist rukis sai pekstud ja seejärel kohe ka puhastatud.

S u v i n i s u kasvatasime 1955. aastal 58,7 hektaril. Nisu eelviljaks oli peaaegu kogu ulatuses kartul, millele eelmisel aastal oli antud keskmiselt 30 tonni sõnnikut hektarile. Ainult II brigaadis külvasime nisu 5 hektari ulatuses põldheina järele. Põldheinaväli oli küntud eelmisel sügisel, kuna kartulimaa kündsime kevadel. Nisumaad kultiveerisime mai esimesel poolel kahel korral piki- ja ristisuunas, kusjuures agregaadis kultivaatoriga olid äkked. Varajasemat mullaharimist takistas 1955. aasta äärmiselt külm ja vihmane kevad. Külvieelse kultiveerimise alla andsime nisule keskmiselt 200 kg superfosfaati ja 100 kg kaaliumkloriidi. Külv toimus mai keskel traktorireaskülvajaga, agregaadis kultivaatori ja äketega nagu rukki külvi puhulgi. Külvinormiks oli II brigaadis hektarile 220 kg seemet ja I brigaadis 200 kg. Pealtväetist andsime üks kord juuni keskel, kui nisu oli kahes lehes. II brigaadis anti pealtväetiseks keskmiselt 150 kg ammooniumsulfaati hektarile, vastavalt orase seisule ühel või teisel põlluosal. I brigaadis anti pealtväetiseks 75—100 kg ammooniumsulfaati hektarile.

Nisu koristamist alustasime täisküpsuse alguses, kombainiga. Koristustööd viisime läbi kiiresti. Nii koristasime näiteks II brigaadis 27 hektarit nisu 5 päevaga. Koristamisega paralleelselt toimus ka vilja kuivatamine, puhastamine ja sorteerimine.

Keskmine suvinisu saak oli 19,9 ts/ha. Saak oli brigaadide lõikes üpris erinev: I brigaadis 14 ts/ha ja II brigaadis 26,2 ts/ha. Üheks põhjuseks, mis viis I brigaadis saagi alla, oli minu arvates nisu varajasem külv. Erakorraliselt külma kevade tõttu ei olnud muld selleks ajaks, kui I brigaadis alustati nisu külvi, veel küllaldaselt jõudnud soojeneda ning külmas ja niiskes mullas toimus nisu idanemine aeglaselt. See soodustas põllu umbrohtumist ja kuigi umbrohtusid püüti hiljem oraste äestamisega hävitada, ei andnud hilineamise tõttu ka see töö enam õiget efekti. Teiseks väga kaaluvaks põhjuseks aga oli see, et II brigaadis kasutasime tublisti suuremat külvinormi kui esimeses brigaadis ning mis veelgi tähtsam, andsime pealtväetisena peaaegu kaks korda rohkem lämmastikku.

S ö ö d a t e r a v i l j a d e, odra, kaera ja segavilja kasvatamiseks maa ettevalmistamine ning külvieelne väetamine ei erinenud millegi poolest suvinisu omast. Lämmastikpealtväetist saime neile anda aga ainult mõnel üksikul seemnepõllul. Söödateraviljad koristasime peamiselt

kombainiga ja koristamisega samaaegselt toimus ka vilja kuivatamine ja seemnevilja puhastamine. Söödateraviljade keskmine saak hektari kohta oli: odral 14,5 ts, kaeral 14,5 ts ja segaviljal 13,5 ts.

Kartulit kasvasime 1955. aastal 50-hektarilisel pindalal. Kartuli eelviljaks oli 10 hektari ulatuses põldhein ja ülejäänud 40 hektarit suviteravili. Põldheina sööt oli küntud sügisel. Teravilja all olnud maa kündsime kevadel. Künni alla andsime 25 tonni laudasõnnikut hektarile. Põldheinasöödile anti sõnnik samas koguses kevadise korduskünni alla. Maa kultiveerisime kevadel kahel korral umbes kahe nädalase vaheajaga. Kultivaatori taha olid haagitud ka äkked. Teise kultiveerimise alla andsime kartulimaale 200 kg superfosfaati ja 80 kg kaaliumkloriidi hektari kohta.

Kartuli panime maha mai lõpul ja juuni alguses. 34 hektari ulatuses toimus kartuli mahapanek kartuli mahapanemismasina SK-2, ülejäänud käsitsi vagudesse, vahekaugustega 60 × 20 sm. Kartulit kasvasime kogu ulatuses vaoviisiliselt.

Umbrohtude hävitamiseks ja mulla kobestamiseks äestasime ja muldasime kartuli 1 kord juba enne tõusmist. Hiljem äestasime ja muldasime veel kahel korral.

Kartuli koristasime oktoobris. Et kartuli koristamisel rakendasime lisatasu, siis läks see töö kiiresti; koristasime kartuli kogu kolhoosi ulatuses 10 päeva jooksul. Pärast koristamist karjatasime kartulipõllud veel sigadega üle.

Kartuli keskmine saak oli 118 ts mugulaid hektarilt. Paremat, ligi 10-hektariliselt põlluosalt aga, mis oli saanud ka pealtväetist 100 kg ammooniumsalpeetrit hektarile, oli kartulisaak keskmiselt 174 ts hektari kohta. Üldiselt oli kartulisaak madalam nendel põldudel, kuhu kartul oli maha pandud masina-traktori jaama poolt kartulipanemismasina SK-2-ga. Masinaga mahapanekul jäi kartul liiga pinnale ning kuiva suve tõttu sellega ühtlasi ka kuiva kätte, mis põhjustaski saagi langust.

Maisi kasvasime 1955. aastal esmakordselt, kokku 25-hektarilisel pindalal. 15 hektarit sellest oli ette nähtud kasvatada tõlvikute saamiseks ja 10 hektari ulatuses haljas-söödaks. Maisi kasvatamiseks valisime välja paremad põlluosad. 20 hektaril maisi kasvatamiseks väljavalitud maast oli tehtud sügiskünd, sellest 5-le hektarile oli antud sügiskünni alla ka 40—45 tonni laudasõnnikut. 5 hektarit maisi kasvatamiseks valitud maad kündsime kevadel, kus-

juures künni alla anti ühtlasi 35 tonni sõnnikut hektari kohta. Samasugune sõnnikunorm anti ka sügisel küntud maale kevadel korduskünni alla selle 15 hektari ulatuses, mis sügiskünni alla sõnnikut ei saanud.

Et saada maisi külviks hästi kobestatud ja täiesti ilma pankadeta mulda, kultiveerisime maisipõlde kevadel kolm korda koos samaaegse äestamisega. Seemne puhtisime enne külvi granosaani ja heksaklooraaniga.

Maisi külvasime käsitsi, ruutpesiti, pesade vahekaugusega 20 hektaril 60×60 sm ja 5 hektaril 70×60 sm, 4—6 seemet pesasse. 20-hektarilisel maa-alal aeti maisi külviks vaod sisse hobujõul 60 sm vahedega ja 5 hektaril traktoriga 70 sm vahekaugustega. Mõlemal juhul tõmmati risti vagudele märkjooned hobureamärkijaga 60 sm reavahedega. Vagude ja märkjoonte ristumiskohta külvasime seemne. Külvil andsime pesadesse veel hektari kohta 2 tonni kõdu-sõnnikut, mis oli eelnevalt segatud 2 tsentneri superfosfaadi ja 1 tsentneri kaalisoolaga.

Need põllud, kust oli ette nähtud saada piim-vahaküpsuses maisitõlvikuid, seemendasime juuni algul. Haljasmassi saamiseks kasvatatava maisi aga külvasime juuni teisel poolel. Maisi seemne pesades katsime 6—7 sm paksuse mullakihiga libistaja abil.

Tärganud umbrohtude hävitamiseks äestasime maisipõldu esimene kord enne maisi tärkamist. Teist korda äestasime, kui maisi taimed olid 6—7 sm kõrgused. Teisele äestamisele järgnes vaheltharimine traktori vaheltharimiskultivaatoriga ühes suunas. Hiljem toimus umbrohtude hävitamiseks ühel korral käsitsi köplamine.

Osa maisi kasutasime sügise poole suvet loomadele haljassöödaks, osa koristasime septembris ja sileerisime. Maisi keskmine hektarisaak oli 100 ts haljasmassi hektarilt. Tõlvikud ei jõudnud isegi varajasematel külvidel piimküpsuse järku ning neid eraldi ei koristatud.

Maisi haljasmassisaagi viis kolhoosis alla peamiselt liiga varajane külv, aga samuti ka valesi, s. o. tõlvikute kasvatamiseks valitud külviviis. Kui näiteks juuni lõpul haljasmassiks külvatud mais andis hektari kohta keskmiselt 200—250 ts haljasmassi, siis juuni algul tõlvikuteks külvatud mais andis ainult 50—70 ts haljasmassi hektarilt. Meie kolhoosi põllud on võrdlemisi madalad ja külmapõhjalised ning 1955. a. külmast ja vihmast kevadest tingituna ei jõudnud muld isegi juuni alguseks veel soojeneda maisi ida-

nemiseks vajaliku temperatuurini. Seetõttu vara külvatud maisi seemneist suurem osa üldse ei tärrganud ja taimede arv hektarile jäi äärmiselt väikseks. Öppides 1955. aasta ebaõnnestumistest, loodame 1956. aastal kasvatada hoopis suurema maisisaagi.

Põldheina kasvatame «Kungla» kolhoosis talivilja järel. Seemne, ristiku ja timuti segu külvame talivilja alla varakevad, kohe pärast lume sulamist n. ö. kelta peale, et kasutada maksimaalselt ära kevadist mullaniiskust seemnete idanemiseks.

1955. aastal oli meil põldheina all kokku 164 hektarit. Kevadel andsime põldheinale pealtväetiseks 200 kg superfosfaati ja 100 kg kaalisoola hektari kohta.

Põldheina koristamist alustasime õitsemise algul. Peale närtsimist panime heina redelitele kuivama, kust see pärast kuivamist veeti küünidesse ja kuhjadesse. Põldheina saime 1955. aastal 28,7 ts hektarilt. Saak oleks olnud tunduvalt kõrgem, kui seda poleks alla viinud kolmanda ja neljanda kasutusaasta põldhein. Näiteks II brigaadis saime 9 hektari suuruselt esimese kasutusaasta põldheinapõllult keskmiselt 58 ts heina hektari kohta. Põldheina kasvatus läks meil vahepeal allamäge sellepärast, et jätsime seemne õigel ajal peksmata ja hakkasime selle peksmiseks ootama häid külmi talveilmu. Tagajärjeks aga oli see, et jäime seemnest peaaegu täielikult ilma ja seemne nappuse tõttu ei saanud kolhoos vajalikus ulatuses teha põldheina uskulte. Sellepärast tuligi jätta osa põldheinapõlde ka kolmandaks-neljandaks aastaks, kuigi nad olid juba madalasaagilised. Nüüd aga oleme põldheina seemnekasvatuse pannud juba jälle korda ja ei ole kahtlust, et ligematel aastatel tõuseb selle tulemusena tublisti ka heinasaak. 1955. aastal jätkus kolhoosil põldheinaseemet 83-hektarilise maa-ala seemendamiseks. 1956. aasta külvi jaoks kasvasime põldheina-seemet 22 hektari ulatuses ja saime kokku 2800 kg seemet, millest jätkub põldheina uskultviks üle 100-hektarilisele pindalale.

Kolhoosi algaastatega võrreldes oleme tunduvalt tõstnud peaaegu kõigi põllukultuuride saake, sest see oli ainukeseks võimaluseks ühiskarja vähemalt rahuldavaltki söötadega varustada. Nii saime 1955. aastal teravilja keskmiselt hektari kohta 14,58 tsentnerit, s. o. 32% rohkem kui 1951. aastal. Kartulisaak suurenes 1955. aastal 1951. aastaga võrreldes 97,37 tsentnerilt 118 tsentnerini keskmiselt hektari kohta

ehk 21% võrra ja söödajuurviljasaak 175 tsentnerilt 217,86 tsentnerini keskmiselt hektari kohta ehk 24,5% võrra.

1955. aastal oli meil keskmine teraviljasaak üle 14,5 ts hektarilt. Seejuures mõnelt paremalt põllult ja kultuurilt saime üsna heagi saagi. Nagu märkisin, saime II põllundusbrigaadis brigaadi kogu suvinisu külvipinna 27 ha-ilt keskmiselt 26,2 ts nisu iga hektari kohta ja I brigaadis 41 hektarilt 19,9 ts rukist hektarilt. Paremalt, 6 ha suuruselt odrapõllu osalt saime iga hektari kohta 25,5 ts teri. See näitab, et meil on veel suuri võimalusi teraviljasaakide tunnudevaks tõstmiseks.

Teravilja kogusaak oli «Kungla» kolhoosis 1955. aastal 3982 tsentnerit. 747 tsentnerit sellest salvestasime seemneks, 1302 tsentnerit jagasime kolhoosnikute töötasuna normipäevadele ja andsime välja lisatöötasuna viljakoristamisel väljatöötatud normipäevade järgi. 1043 tsentnerit teravilja, peamiselt oder, kaer ja segavili aga eraldasime loomasöödaks. Loomasöödaks eraldatud teraviljaga varustas kolhoos sead, hobused ja kanad peaaegu täielikult oma majandis toodetud jõusöödaga. Veisekasvatuses aga on meil siiani tulnud kasutada veel peamiselt ostujõusööta. Ainult kehvemas toitumuses olevaile noorloomadele ja esmakordselt poeginud noorlehmadele oleme andnud vähesel määral ka segavilja ja rukkijahu segu koos mineraal-söötaadega.

Samuti eraldasime peale seemnefondi ja normipäevatasuks minevate kartulite, loomasöödaks kartuleid sellisel hulgal, et see katab täielikult seakasvatuse kartuli vajaduse.

LOOMAKASVATUSE PRODUKTIIVSUS TÕUSEB

Loomakasvatuse arengut on meil pidurdanud kolhoosi vähetootlikud heina- ja karjamaad. Olukorra parandamiseks seisavad ees ulatuslikud tööd kultuurrohumaade rajamise alal. Projekt on koostatud ja 1956. aastal on plaanis alustada Luisu-Brandi jõe süvendamist. Jõe süvendamine võimaldab kuivendada meie kolhoosil umbes 800 hektari ulatuses praegu liigvee all kannatavaid heina- ja karjamaid ning need kultuurseisundisse viia. Kuivendustööd algavad juba käesoleval aastal. Selle töö teeb meil Kullamaa masina-traktorijaam.

Tõsiselt takistas loomakasvatuse arendamist ka varem

kehtinud ebaõige plaanimise süsteem, mis oli rajatud iganenud maakasutuse andmetele. Nüüd on need vead Eesti NSV Ministrite Nõukogu korraldusega parandatud. Kasutades praegu kehtiva plaanimise süsteemi eelseid, s. o. kolhoosi õigust määrata endale kindlaks tegelikult olemasolevatele võimalustele vastav loomakasvatuse arvuline plaan, prakeerisime karjast välja kõlbmatud, väikese produktiivsusega lehmad ja halbade pidamistingimuste tõttu kängunud noorloomad, kellest ei olnud loota kõrgetoodangulisi lehmi ega nõuetele vastavaid isasloomi. Võttes aluseks tegelikult olemasoleva põllumajandusliku maa suurust, ei vähenenud meil veiste arv 100 ha põllumajandusliku maa kohta, võrreldes selle veiste arvuga, mis kolhoosil oli varem ekslikult arvestatud põllumajandusliku maa 100 hektari kohta. Küll aga suurenes tunduvalt piimatoodang 100 ha põllumajandusmaa kohta ja samuti lehmade osatähtsus veiste üldarvust. Kui 1. oktoobri seisuga 1954. aastal oli lehmi 38,3% veiste üldarvust, siis 1. oktoobri seisuga 1955. aastal oli lehmade % veiste üldarvust 52,7. Sellega kaasneski järsk piimatoodangu tõus. Kui 1954/55. loomakasvatusaasta esimesel veerandil saime keskmiselt iga lehma kohta 324 liitrit piima, siis 1955/56. loomakasvatusaasta samal ajavahemikul saime keskmiselt iga lehma kohta 537,6 liitrit piima ehk ligi 2 korda rohkem, ja piima kogutoodang suurenes ligi 25 000 liitri võrra. Sellest selgub, et suureks paisutatud veiste üldarvu vähenemine ei toonud meil endaga kaasa piima kogutoodangu vähenemist, vaid just vastupidi — kogutoodang suurenes tunduvalt.

Kolhoosi loomakasvatuse arendamist takistas ka väär seisukoht hobusekasvatuses. Nii kästi mõni aasta tagasi paaritada kõik olemasolevad märad, vaatamata sellele, milline oli nende tõulisus ja milliseid järglasi neilt võis oodata. Tulemuseks oli see, et kolhoosil on ka praegu, vaatamata 28 hobuse väljaprakeerimisele veel suur hulk niisuguseid hobuseid, keda ei ole tõuloomadena võimalik müüa ega ole neid ka kolhoosil vaja.

Teataval määral on meil loomakasvatuse arendamist takistanud ka ajakohaste loomakasvatushoonete puudumine. Sellest veast oleme aru saanud ja otsustavalt asunud nimetatud puuduse kõrvaldamisele. 1955. aastal ehitasime uue veiselauda 100 loomale. 1956. aastal on plaanis ehitada kanala ja 1957. aastal teine veiselaut. Samal ajal remondime ja kohandame ka olemasolevaid sigalaid.

Vaatamata nõrgavõitu söödabaasile, oleme tänu söötade ökonoomsele kasutamisele ning lüpsjate-karjatalitajate kohusetruule tööle lehmade piimatoodangu suutnud hoida siiski keskmiselt 2000 kg piires aastas ja veisekasvatus annab kolhoosile suurema osa rahalistest tuludest. Oleme parematelt lüpsigruppideelt (S. Pent, A. Viiknurm, H. Vahter) saanud iga kinnistatud lehma kohta keskmiselt 2648 kuni 3506 liitrit piima.

1955/56. loomakasvatusaasta talveperioodiks oli kolhoosis varutud 400 tonni silo, s. o. üle 2,5 tonni silo lehma kohta ja see võimaldas lehmade talvist söötmist tunduvalt parandada. Suvel anname suve teisel poolel, kui looduslikud rohumaad jäävad saagivaeseks, loomadele täiendavalt veel 15 kg maisi või segatist päevas lisahaljassöödana või kasutame segatisel ketitamist. Vastavalt sellele on ka suvel lehmade piimatoodang olnud tunduvalt kõrgem kui talvel. Oleme suveperioodil 4,5—5 kuuga tootnud isegi rohkem piima kui talveperioodil 7—7,5 kuuga. Näiteks 1954/55. loomakasvatusaastal saime talveperioodil 7 kuuga ainult 143 819 liitrit piima, karjamaaperioodil aga 5 kuuga 210 739 liitrit piima, s. o. ligi $\frac{1}{3}$ võrra rohkem.

Teiseks tähtsamaks loomakasvatusharuks kolhoosis on seakasvatus. Alates 1951. aastast oleme saanud pidevalt 20 ts ümber sealiha iga 100 hektari põllumaa kohta ja seakasvatusest 150—200 tuhande rubla piires rahalist sissetulekut aastas. 1954/55. loomakasvatusaastal sai kolhoos seakasvatusest üle 174 tuhande rubla rahalist sissetulekut, mis moodustab 24,7% kolhoosi kogu rahalisest sissetulekust.

Et me aastast aastasse oleme saanud suhteliselt keskpäraseid teravilja- ja kartulisaake, siis kasutame seakasvatuses peaaesjalikult ainult oma majandis toodetud söötasid. Suguemised hoiame alati heas toitumuses, et saada neilt elujõulisi põrsaid ja kindlustada emiste piimarohkus imetamisperioodil. Nii anname suguemistele päevas 4 kg kartuleid, 1 kg segavilja jahu, 3—4 liitrit lõssi ja vabalt ristiku aganaid. Imetamisperioodil aga saavad emised 7—8 kg kartuleid, 2—3 kg segavilja jahu ja 20 liitrit lõssi ning talvel ristiku aganaid ja suvel haljassööta isu järgi.

Häid tulemusi oleme saanud ka nuumikute üleskasvatamisel. Eriti tuleb siin esile tõsta seatalitaja Vilhelmine Kõre saavutusi, kes nuumikute korraliku söötmise ja hooldamisega sai 870 g öö-päevast juurdekasvu ja on kasvatanud

kõik tema hooldada olevad nuumikud 6—7 kuuselt peekon-
sigadena realiseerimiseks vajaliku kaaluni. Seakasvatuses
oleks kolhoos võinud saada veelgi paremaid tulemusi, kuid
seniajani on seda takistanud seakasvatuseruumide halb
seisukord.

* * *

Meie kolhoos on kolhoosnikute visa ja järjekindla tööga
jõudnud ühismajandi viia asutamisaastate raskustest välja
kindlale järjele. Innustatuna Nõukogude Liidu Kommunist-
liku Partei XX kongressi otsustest, tahame töötada veelgi
paremini, et juba lähema paari aasta jooksul saada kõigilt
põldudelt niisugused saagid, nagu saime möödunud aastal
paremailt põldudelt. Kultuurheina- ja karjamaade rajami-
sega tahame aga luua loomakasvatusele niisuguse sööda-
baasi, mis võimaldab loomakasvatussaaduste kogutoo-
dangu tõsta 1960. aastaks kahe ja enamgi kordseks. See
võimaldab rahvamajandusele anda rohkem põllumajandus-
saadusi ning aitab tõsta kolhoosnikute ja kogu rahva elu-
taset.

Г. ВИЙКНУРМ

ПОВЫШЕНИЕ УРОЖАЙНОСТИ СЕЛЬСКОХО-
ЗЯЙСТВЕННЫХ КУЛЬТУР ЯВЛЯЕТСЯ ОСНОВОЙ
ХОЗЯЙСТВЕННОГО РОСТА КОЛХОЗА

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство

Таллин Пярну маантээ 10.

Toimetaja K. Sinijärv

Tehniline toimetaja L. Uuspõld

Korrektorid P. Hiie ja M. Sepp

Ladumisele antud 23. IV 1956. Trükkimisele
antud 17. VI 1956. Paber 54×84, 1/16. Trüki-
poognaid 1.25. Formaadile 60×92 kõnaldatud
trükipoognaid 1.02. Arvutuspoognaid 1.07
Trükiarv 6000. MB-04703. Tellimise nr. 1561.
Trükikoda «Tartu Kommunist», Tartu, Üli-
kooli 17/19.

Tasuta

2

TASUTA

A-21050

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00366826 8